

## Hørings svar: Generalistkommuneutvalget

Norsk Kommunedirektørforum er enig i utvalgets vurderinger av at generalistkommunesystemet er under økende press, og at det er behov for flere tiltak for å løse utfordringene.

Den demografiske utviklingen med færre i yrkesfør alder kombinert med økende andel innbyggere med behov for tjenester innebærer at kommunesektoren må finne nye arbeidsformer og samarbeide på nye måter. De økonomiske rammebetingelsene vil neppe bli bedre kommende år, og rammebetingelsene tilsier redusert ressursinnsats og mer krevende tider. Utfordringsbildet beskrives også godt i Helsepersonellutvalgets utredning, særlig knyttet personellmangel og vanskeligheter ved rekruttering.

Kommunedirektørforum støtter utvalgets anbefalinger om endret statlig styring, med **reduert detaljstyring** og en mer aktiv tilretteleggerrolle for at alle kommuner skal kunne ivareta lovpålagte oppgaver.

En **særskilt oppfølgingsordning** er en sterk inngripen i det kommunale selvstyret, men kanskje en nødvendig sikkerhetsmekanisme og virkemiddel for å redusere sterk statlige detaljstyring og samtidig være trygg på at kommunene ivaretar det lovpålagte ansvaret.

Når enkelte kommuner over tid ikke klarer å gi innbyggerne forsvarlige tjenester, kan det få alvorlige følger for enkeltmennesket og samfunnet.

Kommunedirektørforum mener at man i slike situasjoner fortrinnsvis bør **bruke de eksisterende virkemidlene** som bla finnes i helse- og omsorgstjenesteloven, folkehelseloven, brann – og eksplosjonsvernloven, forurensningsloven og plan- og bygningsloven om at staten kan gi pålegg om samarbeid mellom kommuner for å sikre oppfyllelse av krav etter loven. Bestemmelsene i helse- og omsorgstjenesteloven gir staten anledning til å pålegge samarbeid mellom kommuner når det anses påkrevd for en forsvarlig løsning av oppgaver innen kommunens helse- og omsorgstjeneste. Denne myndigheten er så langt vi er kjent med ikke benyttet.

Dersom slike tiltak er forsøkt uten å føre frem, kan det være nødvendig og forholdsmessig at staten griper inn med sterkere virkemidler. Staten kan og bør tilrettelegge gjennom tilpasning av lov og rammebetingelser, hvor det er rom for lokale tilpasninger og ulike tiltak ulike steder i landet.

Vi er enig i utvalgets vurdering om at **større kommuner og mer omfattende interkommunalt samarbeid** i faste konstellasjoner vil kunne bidra til å opprettholde generalistkommunesystemet.

Kommunedirektørforum ser at det kan være hensiktsmessig om kommunene inngår **mer forpliktende samarbeidskonstellasjoner** om enkelte oppgaver, for å skape forutsigbarhet og effektive tjenester. Med økende spesialisering og krav til fagkompetanse kan mer samarbeid være et godt tiltak.

Kommunedirektørforum mener det er viktig at det gjennomføres gode lokale prosesser for å møte det utfordringsbildet som er kjent, og som allerede i dag preger enkelte kommuner og landsdeler. Kommunedirektørene kan og bør ha en aktiv rolle ved utredning av muligheter og tilrettelegging for slike prosesser.

Norsk Kommunedirektørforum støtter generalistkommuneutvalgets anbefalinger om å styrke kommunelovens intensjoner og rammevilkårene for **god styring og ledelse**, herunder veiledning og

opplæring, særskilt knyttet til de folkevalgtes ansvar og myndighet, forholdet mellom politikk og administrasjon, samt kommunedirektørens ansvar og myndighet.

Vi er også enig i at innsats for **omstilling og digitalisering** bør styrkes. God styring, tydelig prioritering, nytenkning og innovasjon vil være avgjørende egenskaper for kommunesektorens tjeneste- og velferdstilbud fremover.

Kraftfulle prioriteringer og omstilling fordrer lederskap som bidrar til å sikre forsvarlige tjenester gjennom organisering og hensiktsmessig bruk av ressurser, personell og kompetanse.

God og tydelig ledelse har stor betydning for alle kommuner og fylkeskommuner, også ved samarbeid på tvers og mellom ulike forvaltningsnivå.